

Stredoveká európska literatúra

5. – 15. st

- teória o nemenlivosti poriadku sveta – dané trvalé pravdy a životn princípy, ktorým sa treba podrad'ovať (Ora et labora! – Modli sa a pracuj)
- inšpirácia Bibliou
- imitácia – tvorivá metóda
- poznávacia a náučná (didaktická) funkcia literatúry
- synkretizmus – kríženie vecnej a umeleckej literatúry
- forma dôležitejšia ako obsah
- topiká – stereotypné frázy a citáty – vznik imitáciou
- rétorický a umelecký štýl
- amplifikačné (rozširovacie) a kumulačné (hromadiace) štylistické prostriedky (trópy – personifikácie, prirovnania, anafory, ...)
- alegória, symbolika, obraznosť, hyperbola
- idealizované typizovanie postáv (tradičné e ustálené vlastnosti postáv)
- delí sa na: feudálnu náboženskú
feudálnu svetskú
mestskú svetskú

Feudálna náboženská literatúra

- bohoslužobný, výchovný a vzdelávací obsah
- hl. hrdina – svätec so svojimi vlastnosťami
- piesne – najrozšírenejší žáner
 - *sv. František z Assisi – Spievanka*
- bohoslovecké žánre – piesne, kázne, pasáže
- hagiografie – životopisy svätých – výchovné, vzdelávacie
- legendy – udalosti zo života svätých
- exemplá – krátke rozprávania o kladných al. záporných vlastnostiach človeka
- mystéria – dráma (rozsiahle cyklické hry)

Feudálna svetská literatúra

- hrdinská veršovaná epika

Francúzska literatúra

- rytier – ideálny hrdina
- trubadúri, trubéri – prednášali eposy
- *Pieseň o Rolandovi* – epos
 - 8. st. za vlády Karola Veľkého
 - na križiackej výprave v Španielsku proti Saracénom
 - rytier Roland s vojskom padol do pasce, no hrdinsky bojoval proti presile. Roland nezatrúbil na roh, preto prišiel cisár neskoro na pomoc. Cisár pobije nepriateľov – kresťanstvo víťazí, no nájdú už len Rolandovo telo
 - Roland je posadnutý svojím mečom a rohom – dáva im meno – zveličenie vzťahu, má k nim úctu – hyperbola
 - veľa opisov – epická šírka

Nemecká literatúra

- rytier – hlavný hrdina
- minnesängri – spievali piesne
- *Pieseň o Nibelungoch* – epos
 - Kráľ Siegfrieg sa ožení s Kriemhildou, získa poklad Nibelungov
 - Siegfrieg pomocou intríg a zrady zabitý

- Kriemhilda chce manžela pomstiť, tak sa vydá za vodcu Hunov Atilu, ktorého vojsko porazí Burgundov, ale sama pri tom zomiera
- poklad ukrytý v Rýne viac nikto nenájde
- veľmi zložitý dej, veľa bočných dejových línií

Ruská literatúra

- gusľari – speváci
- eposy o bohatieroch – byliny (o Iljovi Muromcovi, Sadkovi)
- Slovo o pluku Igorovom – hrbský epos
 - boj kniežaťa Igora s kočovnými poloveckými kmeňmi
 - vojsko porazené, Igor v zajatí
 - Igorova žena Jaroslava oplakáva Igora a prosí prírodné živly (vietor, rieku, slnko), aby mu pomohli vrátiť sa
 - Igorovi sa podarí ujsť, vráti sa domov a pripravuje novú výpravu

Španielska literatúra

- rytierska romanca
- Pieseň o Cidovi – cnostný
 - ospevuje neohrozeného bojovníka proti Maurom

dvorná lyrika, rytierske eposy

- rytieri – cnostní ochrancovia vyvolených dám
- Thomas de Bretagne – Francúzsko
 - Tristan a Izolda – povesť z keltsko – bretónskej histórie
- Gottfried von Strassburg – Nemecko
 - O Tristanovi a Izolde – epos
 - hrdinovia sa omylom napijú čarovného nápoja lásky, zaľúbia sa a spolu umierajú

Mestská svetská literatúra

- zobrazovala každodenný život
- zábavná funkcia
- aj kritika spoločnosti
- fabliaux – krátke veršované poviedky vo Francúzsku
 - satiricky zosmiešňovali zbabelosť feudálov, panovačnosť kňazov
- dráma – pôvodne v cirkvi
 - miracl – kratšie dramatické skladby v kostoloch vo Francúzsku
 - laické idvadlo – vzniká
 - meštiansky charakter
 - obraz stredovekého života

Česká literatúra

- legendy, náboženské piesne
- Hospodine, zmiluj sa nad nami – pieseň v staroslovienčine
- staroslovienčina nahradená latinčinou
 - Kosmas – Cronica Boemorum (Kronika česká)
 - české dejiny do 12. storočia
- 14. st. – literatúra písaná po česky
 - Dalimilova kronika – české dejiny z pohľadu drobného šľachtica
- rozvoj meštianstva → vznik satirickej literatúry
 - Hradecký rukopis
 - Desatoro kázanie Božie – odsudzuje spoločenské mravy doby

Ján Hus

- významne zasiahol do vývoja českého jazyka
- Knížky o svatokupectví – kritika predávania odpustkov
- Postila – zbierka kázni z vyhnanstva

- Výklad Viery, Desatora a Páreře (Otčenáš) – výklad modlitieb vo vlasteneckom duchu
- upálený v Kostnici ako kacír

husitské hnutie

- šírenie aj na Slovensko → boj proti feudalizmu
- šírili ho absolventi Pražskej univerzity, husitské a bratrícke vojská
- husiti, bratříci – významná úloha pri poslovenčvaní miest → lepšie podmienky pre vývin slovenskej národnosti, kultúry a literatúry
- Ktož jsú boží bojovníci – pieseň - symbol